

Avort *versus* Zămislire: între decizia profană și planul divin

Robert Lazu

(scriitor, Timișoara)

Principala temă a acestui eseu este contradicția dintre legalitatea avortului ca drept uman laic și morala creștină conform căreia avortul este un păcat de moarte. Mult laudativele comentarii la adresa documentarului „Decreței : Născuți la comandă” (film regizat de Florin Iepan și descriind exclusiv nefastele efecte ale deciziei lui Ceaușescu de a interzice avortul) ignoră tocmai dimensiunea religioasă a vieții. Născut el însuși cu primele cohorte de „decreței”, autorul detestă fosta și oribila dictatură, dar, în același timp, pledează pentru demnitatea și bucuria de a trăi. El argumentează că viața e un dar de la Dumnezeu, Care, alături (și mai presus) de bărbatul și de femeia implicați ca părinți naturali, participă cu harul Său la venirea pe lume a unui nou-născut.

Într-un articol intitulat „Religiozitate mioritică și modernitate”¹, Gabriel Jarnea reflectează asupra contradicției dintre statisticile oficiale, din care rezultă că românii ar fi cei mai religioși europeni, și realitatea crudă de zi cu zi.

Dacă românii sunt așa de religioși – se întreabă G. Jarnea – , de ce bătrânii și, în general „cei slabi” social, sunt atât de rău protejați social în această țară? De ce românii, campioni ai religiozității, au o atât de slabă conștiință a lucrului făcut temeinic? De ce în România religioasă „sentimentul românesc al ființei” nu a rodit și un adecvat „sentiment etic al existenței”? În fine, dacă românii sunt așa de religioși, de ce și-au creat în cei 15 ani de tranziție renumele și clișeele sociale de „furăcioși”, „corupți” și „nedisciplinați”?

În ciuda calităților indiscutabile ale eseului domnului Jarnea, lipsește însă interogația cea mai gravă dintre toate : *dacă România este o țară religioasă, preponderent creștină, cum se explică trista sa*

supremație în clasamentul european al avorturilor ? Conform datelor furnizate de Centrul de Calcul, Statistică Sanitară și Documentare Medicală², în perioada cuprinsă între anii 1990 și 2000 rata avorturilor s-a situat în medie la cote incredibile : 500.000 – 600.000 anual. Fără să insistăm asupra cifrelor statistice, nu putem să nu ne alăturăm domnului Jarnea plasând un semn de întrebare gros alături de sintagma „România creștină”. Întrebarea rezultată este retorică. Recent-difuzatul film al domnului Florin Iepan, „Decreței : Născuți la comandă”, ne oferă din plin ocazia să constatăm cât de „creștină” este România recentă.

Deși o mulțime de critici și jurnaliști au scris pe larg despre documentarul difuzat la TVR 1 în data de 17 mai 2005, nici o voce autorizată a Bisericii Ortodoxe Române nu s-a ridicat spre a disocia categoric ororile regimului ceaușist de propaganda „europeană” pro-avort implicată de producția în discuție. Modul în care a

fost prezentat documentarul te lasă fără glas. Iată un singur exemplu : „În 1966, Nicolae Ceaușescu dădea decretul 770 prin care lua măsura interzicerii avorturilor în România. Consecința acestui act : nașterea, între 1967-1972, a peste 2 milioane de copii cărora li s-a spus «decreștii», decesul a peste 10.000 de femei, în urma avorturilor ilegale și peste 25.000 de copii orfani de mamă”. Remarcați tonul și expresiile folosite. Se trec cu vederea „mici” amănunte cum ar fi faptul că „decreștii” sunt oameni vii, care au scăpat cu viață în mod neașteptat, iar nu „consecințe” ale unui decret. Și se deplânge faptul că au rămas 25.000 de copii fără mamă, în loc să fi fost extirpați prin avort... În viziunea regizorului, motivația decretului a fost megalomania lui Ceaușescu, care, nemulțumit de lumea din jurul său, și-a dorit regenerarea societății, împospătarea acesteia cu oameni noi, care să-i fie fideli încă din copilărie. În fond însă, megalomania dictatorului a fost cauza unei soluții drastice la *o problemă reală, națională*, și anume : îngrijorătoarea scădere (la cote nemaiaținse până atunci) a natalității în întreaga țară.

Născut în 1971, eu însumi sunt un „decreștel”. Mă cutremur însă când constat că anumiți jurnaliști se exprimă ca și cum este *un rău* faptul că trăiesc, fie și datorită nenorocitului de experiment social al lui Ceaușescu ! Evident, politica dictatorului era malefică, dar faptul că noi, cei născuți sub impactul decretului 770, trăim, este *un bine*. Uităm prea ușor că uneori, miraculos, Dumnezeu scoate un bine chiar și dintr-un rău. Oare să nu sesizeze nimeni diferența *vitală*? Să presupunem că s-ar da un decret care ar îngădui nu doar avortarea unei ființe în viață de câteva luni, ci exterminarea unor adulți cu vârste cuprinse între 30 și 40 de ani. Cine dintre colegii mei de generație ar vrea acum, în acest

moment al vieții, să moară, să fie ucis? Dacă un adult nu vrea să fie ucis, oare un prunc – oricât de mic – nu poate să-și dorească viața? Chiar nu înțelege nimeni că dacă acești oameni – în vârstă de 30-35 de ani – ar fi fost avortați, azi nu ar trăi, nu ar munci, nu ar gândi, nu ar iubi, nu ar scrie, nu ar face la rândul lor copii? Iată ce aș dori să aflu jurnaliștii care se exprimă întru totul iresponsabil referindu-se la viața mea și a celor ca mine : că nu suntem o „consecință” a unui decret emis de un dictator nebun. De ce oare nu putem înțelege această învățătură clasică a întregii culturi religioase europene, anume că, exact la fel cum din semințe răsar arbori, plante, flori, oamenii se nasc din semințele și embrionii umani?

Învățătura împărtășită atât de Bisericile Răsăritului creștin cât și de către Biserica Catolică este neechivocă : omul e om din prima clipă a concepției. Orice nesocotire a acestui principiu atrage riscul imponderabil, dar inevitabil, al damnării eterne. Știu, probabil unii dintre cititori o să-mi spună că ei nu cred, că asemenea vorbe – „iad”, „rai” – nu mai au valoare în lumea secularizată în care trăim. Poate doar la Hollywood, în filme precum „Constantine”... Mie nu-mi rămâne decât să le prezint, la rândul meu, pariul care s-ar putea dovedi fatal pentru ateii și agnosticii, ca și pentru cei care încalcă doctrina morală a Bisericii creștine, botezați fiind.

Învățătura creștină vorbește despre „revoluția” înfăptuită de Isus din Nazareth, o persoană paradoxală care a avut calitatea unică de a fi, deopotrivă, Dumnezeu și Om. Revoluție care constă în deschiderea „porților” Ierusalimului ceresc. Plasat în orizontul veșniciei, în proximitatea divinității, Paradisul devine accesibil tuturor oamenilor care primesc credința botezându-se. Respectarea până la sfârșitul vieții a poruncilor divine e răsplătită –

cum ar zice Nicolae Steinhardt – boierește : printr-o viață eternă, fericită, dinamică, beatificată, cum nici în visele noastre cele mai luminoase nu ne putem imagina. Toți cei care nesocotesc această învățătură a Bisericii îi contrapun filosofia extincției totale. O auzim adesea numită la televizor sau aiurea de jurnaliști sau speakeri atunci când declară despre cineva decedat : „a trecut în neființă”. Nimic. Nimicul. Asta ar fi deci tot ceea ce urmează morții. Întrebarea mea, derivată din celebrul pariu al lui Pascal, sună astfel : dacă agnosticiei, ateii și ceilalți sceptici au dreptate, credințioșii Bisericii nu pierd nimic prin moarte. Dispar și atât. Dar dacă credința multimilenară a Bisericii e adevărată? Dacă puzderia de texte sacre, mituri, rituri, povești, texte folclorice, cântece și legende *nu greșesc*? Dacă „dincolo” este, într-adevăr, ceva? Dacă există „iad” și „rai”? Cu tot cu cetățenii lor nelipsiți : îngeri, demoni, Fecioara Maria și, mai presus de toți și de toate, Dumnezeu Însuși, Regele Universului? Ce ar pierde în acest caz cei care, atât de ușor, vorbesc despre viața și, mai ales, despre moartea semenilor? Răspunsul poate stârni teamă și cutremurare : totul. Ei ar pierde totul. O asemenea miză ar merita reflecții ceva mai serioase decât lasă să se vadă articolele de ziar și materialele cinematografice.

*

S-a vorbit mult despre Papa Ioan Paul al II-lea, evocat la nesfârșit de către toate sursele mass-media cu ocazia trecerii sale la cele veșnice. Însă, în ciuda acestui fapt, concepția sa teologică și filosofică este puțin cunoscută ; iată de ce ne-am decis ca în ultima parte a eseului nostru să vă propunem încă o scurtă meditație, inspirată de un fragment din scrisoarea pe care Ioan Paul al II-lea a adresat-o familiilor, în anul 1994 :

„Deși *biologic asemănătoare* cu cele ale altor ființe ale naturii, paternitatea și maternitatea umană au în ele însele, într-un mod esențial și exclusiv, o «*asemănare*» *cu Dumnezeu*, pe care este întemeiată familia înțeleasă ca o comunitate de persoane unite în dragoste (*communio personarum*).

În lumina Noului Testament, se poate întrevădea faptul că *modelul originar al familiei trebuie căutat în însuși Dumnezeu*. (...)

Afirmând că soții, ca părinți, sunt cooperatori ai lui Dumnezeu-Creatorul în conceperea și generarea unei noi ființe umane, nu ne referim numai la legile biologiei ; înțelegem mai degrabă să subliniem că *în paternitatea și în maternitatea umană Dumnezeu Însuși este prezent*, într-un mod diferit decât în orice altă generare de pe pământ”³.

Reflectând asupra cuvintelor de mai sus, înțelegem că Dumnezeu însuși intervine, discret, atât în relațiile dintre soți, cât și în zămislirea pruncului chiar în pântecul matern. Ținând cont de această perspectivă, ni s-a părut și ni se pare că lucrul care lipsește – adesea cu desăvârșire – din conștiința celor ce participă, într-un fel sau altul, la avort este credința creștină. Care ar fi aspectul asupra căruia vrem să insistăm exact din acest punct de vedere, teologic? Este vorba despre prezența – pe care a menționat-o Ioan Paul al II-lea – a unui al treilea factor, deloc lipsit de importanță, poate, dimpotrivă, cel mai important, în actul conceperii unui prunc. Este vorba despre Dumnezeu. Noi, de obicei, condiționați de limitele cunoașterii noastre, avem în vedere numai cele două persoane – mama, respectiv tatăl viitorului prunc, bărbatul și femeia. De foarte multe ori ignorăm prezența acestui al treilea, care este, de fapt, decisivă pentru concepția creștină asupra vieții. În fond, părinții sunt doar *colaboratorii* lui

Dumnezeu în momentul concepției, fără a cărui intervenție nu ar putea să apară o nouă făptură

Iată deci o idee cu adevărat importantă: *există un al treilea care participă la zămislirea unui prunc alături de părinți – este vorba despre Dumnezeu-Creatorul.*

Știm din concepția creștină clasică faptul că, în momentul conceperii unui făt, părinții oferă, în primul rând, suportul material, temeiul trupesc al zămislirii unei viitoare ființe umane. În același timp, mai este cineva care lucrează în tot acest proces: Dumnezeu Însuși, care are un rol decisiv în ceea ce privește zămislirea sufletului – acel nivel al noii ființe pe care noi nu-l putem vedea, nu-l putem cunoaște prin intermediul simțurilor. Trupul – știm din simbolul de credință niceo-constantinopolitan – ține de registrul „celor văzute”, al celor sensibile, pe când sufletul aparține registrului „celor nevăzute”, al celor inteligibile. Deci sufletul este acel lucru esențial al ființei umane (în Scriptură omul este numit „suflet”, nu e numit niciodată „trup”; deci sufletul e un lucru foarte important în ierarhia constitutivă a ființei umane, se pare că el este elementul central, decisiv); or, în crearea acestui suflet, lui Dumnezeu îi revine un rol fundamental. Ceea ce vrem să spunem este că, practic, nu e suficientă relația dintre părinți (dintre tată și mamă) în contextul unirii intime. Cu riscul de a ne repeta, trebuie să afirmăm din nou că *o nouă viață se naște numai prin intervenția decisivă a lui Dumnezeu.*

Dacă privim din această perspectivă zămislirea și nașterea unui prunc, este absolut evident că orice fel de punere în discuție a momentului când ființa umană începe să devină cu adevărat o persoană e un act ilicit. De fapt, este un atentat la libertatea și la integritatea acelei ființe umane. Aici merită amintit un element care ține de registrul juridic: niciodată,

până undeva prin secolele al XVII-lea și mai ales al XVIII-lea (ca să fim mai exacti în stabilirea momentului istoric – după revoluția franceză, în 1789), avortul legalizat nu a fost admis în vreo formă. Era un fapt complet ilicit, de neimaginat. Nu vrem să spunem prin aceasta că înainte ar fi existat o lume paradisiacă, în care n-ar fi fost probleme și n-ar fi existat avorturi. Existau. Dar, repetăm, în era creștină niciodată nu a fost acceptată legiferarea și legalizarea avortului – sub nici o formă.

Din tot ce am spus până aici rezultă că trebuie să ținem cont de faptul că Dumnezeu Însuși participă și, mai ales, gândește deja împreună cu părinții toate problemele ce rezultă în urma nașterii unui copil – inclusiv probleme de natură economică, acestea fiind cel mai des invocate la ora actuală. Majoritatea mamelor și a părinților tinerelor rămase însărcinate își încep lamentațiile cam așa: „Ai rămas gravidă? Cu ce-ai să-ți crești copilul? Nu vezi în ce situație suntem?”, continuând cu toate întrebările și discuțiile pe care le bănuim. Există însă o replică ce poate spulbera orice argumentație de acest gen atunci când este mărturisită și folosită cu credință. Dacă Dumnezeu a binevoit să participe la zămislirea unei ființe umane înseamnă că El are deja un plan cu acea ființă umană în înțelepciunea Sa de neînțeles pentru noi și că va oferi toate posibilitățile și toate mijloacele – chiar dacă nu în condițiile în care ne-am aștepta noi (standarde de viață maxime ș.a.m.d.) – ca acea ființă umană să se poată naște, să poată crește, să poată fi educată și crescută într-un mod demn de o ființă umană, care este (cum ne spune învățătura Bisericii) creată după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Din acest punct de vedere, nu poate exista nici un fel de negociere a dreptului la viață a unei ființe umane, începând chiar din momentul conceperii.

Note

1. Publicat în *Dilema veche*, nr. 70 din 20-26 mai 2005 (textul poate fi citit online la adresa : <http://www.algoritma.ro/dilema/70/GabrielJ.htm>).
2. Citat în documentata monografie semnată de Larisa Ciocină și Constantin Iftime, *O viziune asupra vieții*, București: ProVita Media, 2003, p. 35.
3. Cf. *Scrisoarea Papei Ioan Paul al II-lea către familii*, Arhiepiscopia Romano-Catolică de București, 1994, pp. 14 și 23.

Abstract

The main point of this essay is the contradiction between the legality of abortion as a secular human right and the Christian ethics according to which abortion is a deadly sin. The highly praiseful comments on the documentary film "Decreței: Născuți la comandă"/ "The 'Decretzei': Children Born at Chief Command" (directed by Florin Iepan and describing exclusively the baleful effects of Ceaușescu's decision to prohibit abortion) ignore precisely the religious dimension of life. Born himself with the first cohorts of decreței, the author detests the late horrible dictatorship, but at the same time he pleads for the dignity and joy to live. He argues that life is a gift from God, Who, besides (and over) the man and the woman involved as natural parents, participates with His grace in the coming into being of a newborn child.

Primit la redacție: septembrie 2005